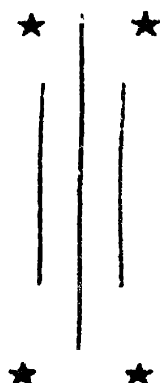
Na Thiar ka Mariang

Sterian Shangpliang.

[illegible]

Mariang

1986

Na Thiar Ka Mariang

★★★

La pynmih da u

Sterian Shangpliang

(Ïa Ka Hok Longtrai La Tyngkai)

Ka Sien Shon Kaba Nyngkong

1986

Printed by T. Marbaniang SCORPIO PRINTERS,
Mawkhar Main Road Shillong. 793001

Shi kyntien na u Nongthoh

Ka ri ba nga ieid, ka ri ba la kha ia nga, ngam lah ban shu peit pyllein ka khmat, ia ki ei ba nga iohi, ne ban shu sngap kyllut ia ka ei ba nga ioh sngew. Hynrei ban pynsah pynneh ia ka jing tip ba pura, ym ban shu tip lyndet kum ba shu kylla khasi ia ka kot phareng.

Naduh ki por jong u kni ba ki pyrsa ha ba ki kwah ban sneng ban kraw, kim tim kim tla. Hynrei ki sneng ki kraw da ki nuksa ba ki ia thuh khana, na ka jing long ki dieng ki siej ne ki mrad ki mreng. Kumta ki khun ne ki pyrsa ha ba ki ioh sngew ia kita ki khana ki sngew lehrain ia lade ia da ki la leh ba kla, kumta ki kylla noh bad kum kwah ban shah sien shah rngop ia lade.

Hynrei ha kane ka juk u kpa bad ki khun ngi la duh noh khlem tip shuh, ia ka jing mut ba pura jong kino ki pharshi kumta da kaba nga ngeit skhem kan long ka jing myntoi bad kan pynneh pynsah ia kiei kiei ba u long shwa man shwa u la tyngkai na ka bynta jong ngi.

Nangta nga pynpaw ia la ka jing sngew nguh ia ki meiieid paieid, bad ki nong hikai na Sohra. Ki ba la ia rap lem ia nga ban pynioh ia kine ki khana pharshi ba ki long shwa man shwa ki ju pyndon kam ban kren, wat ha duh mynta ruh.

Kumjuh ruh ia i Babu B C. Jyrwa, iba la ia rap ia nga bara bor, ia i Bah D. Laloo nang ia ia i Bah F.S. Lyngdoh i ba la ia rap haduh ba nga da pyndep ia kane ka kot.

Ha ki nong pule baieid lada phi shem ba dang don jing duna, ngan pdiang sngew bha ba phin ia peit lem na mar kan don hi ka jing bakla hang ne hang tai.

Khublei shibun.

S. Shangpliang

Nongthoh

Ki Symboh Ba Thiang Na Pneh Ka Mariang . . .

U Bah Sterian Shangpliang, um long shuh u nongthoh, uba nga dang dei ban pynithuh ia phi u paid ka ri. Hynrei u la long u nongthoh uba la mih katto katne por kham mynshwa.

Ki kjat sngi jong ka por, ki sain dur ia ka Mariang da ki rong ba ithiang, pynban ym lah ban ong haduh katno ki iathuh ia la ka khana kaba shisha.

Kine ki Symboh ka Mariang kiba u Bah Sterian Shangpliang u jer kyrteng 'Na Thiar Ka Mariang." Ki long ki thup jong ki symboh pyrkhat, kiba ngi la tip paidbah, hynrei ngim da kham pynlut por pat ban puson. Kumta, u Bah Sterian Shangpliang, u pyrshang ban batai kham bniah da ki nia kiba shai.

Ha kane ka thup, u pyrshang ruh ban kyntu ia ngi, ba ngin pan poh ia la ka syngkai da ki jingpyrkhat ba thymmai, u da pyrshang ruh ban plie ia ki jingmut jong ngi ba ngin wad ia ka jingshemphang kaba shisha, ban ialam ia ngi ba ngin jam da sumar, ioh ngi poi shaba lait. Ki symboh jingstad kiba ka mariang ka bsa ia ngi, ki long kiba shlei da ki jingmaian. Ngi ñiew kumno shaphang ialade ha kine ki sngi ? Hato kiba dang sah dien, kiba dang shah ibein. Kiba la san ha ki liang baroh ne kiba ieit ia ka spah kin ym kdang da ka spah, hynrei kiba ieit ia ka jingstad, ki pynriewspah ia ka jingshemphang. Ki pynroi bad pynmyntoi, ia ka pyrkhat ka pyrdain, khyndiat ne shibun ba ngin ia kynshew. U Bah Sterian um shym btep ruh ia u symbai, ha ki dewshyiap ka jingklet, hynrei ha ki dewsboh ba ngin kynmaw. Namar ba kine ki long ki mationg ka jingpyrkhat: Uno uno u riewpyrkhat, um lah khlem da khan ha shwa ba un pynhap iala ka ktien, u riewshemphang um ju duk. Ki thiar jong u, ki shlei ha man la ki aiom.

Ka mariang ka la bsa lupa da ki symboh ba biang. ki thiar jong ka ki kyrsoi kum ki umpohliew bad ki pukri bym ju-rngat. Ki mrad ki mreng, ki sim ki doh, ki syntiew ki skud, ki phlang ki kynbat, ki khñiang ki ksiah bad ki jingthaw baroh, ki don la ki symboh ba thiang ban bsa ia ka mariang, da ki jingstad kiba maian. Ki riewwad jingstad ki ngam sha ka mariang ban tih ia ki khuñ jingstad kiba proh ia ka jabieng jong ki. Nangta ki kynshew halade kum u ngap u lwai ia ki um ba thiang, ban bsa ia ki ba donkam ia ki Wat kiba suda ka jingpyrkhat, ki tyrwa ei khlem tyngkai, tangba ka shong ha ki, kumno ki pdiang? Ka mariang kam ju buh u dieng pruh uba iapher. Ka kyrsiew, ka kyntu bad ka tyrwa sbun ia kita kiba kloi ban kynshew ia ki symboh ba thiang.

Dei hangne ba u Bah Sterian Shangpliang u tyrwa ha ngi, ia kine ki symboh na ki Thiar ka Mariang ba ngin ioh ban ia puson jar jar bad ba ngin pyndait ha kino kino ki jingjia kiba shong nia. Nga ai namarkata, la ka kitbok kit rwiang ba un nang bteng shuh ban pyniar ia u thum u hyndai ka thoh ka tar u khasi, da ka sap kaba u don. U synñiang ba u la noh bad uba un dang noh kin long kiba pynmyntoi ia ka Ri bad ka jaitbynriew ha kane ka pateng bad ka ban dang wan ruh kumjuh. Katba ki pukri ki dang kyrsoi, nga kyntu ba un nym pat shong thait.

Dt Iewrynghep
Shillong-8.
8 tarik, u Naitung '86

B.C. Jyrwa
Lecturer
Dept. of Khasi Shillong College.
Shillong.

1. U Nongrep bad u Ksuid.

Ha kawei ka tlang kumba ju leh, ki nong-kyndong ban leit wad sboh ne eit masi, leit ot phlang na ka bynta ka aiom ban sa wan. Te ha kawei ka step, une u nongrep u tang shu la iohi kjat u la shim ia ka khoh u star u la mih bak ban leit khar eit masi, sha lum sha wah sha ki jaka ba thiah ba dem ki masi tlang.

Katba u dang iaid la ka lynti, u da peit sharum shaneng, ioh don eit masi. Lada um i don ci ei u iaid bran-bran, khnang ba un dup poi kham kloi ioh lap ne shwa kiwei pat ki para ba ia leit khar eit masi. Shwa ba un sa poi sha kata ka jaka dem masi, u la dei ban ryngkang ia ka wah. Hynrei namar ba u salia ban ngam na um, u la leit rynsied bad rung napoh ki krem ki kroh sha shiliang.

Katba u dang rung nangta napoh krem ula lap bad iakynduh pynban ia uwei u ksuid tym-men uba la phuh niuhlieh baroh kawei ka met. U niuhmoh ba jrong saphup u kot haduh sohpet. Uta u ksuid u iam bad jaw ummat hangta marwei. "Balei phi iam sngewsih kthang kumne? Kaei ka daw kaba la pynsngew myl-lung ia phi?" la kylli uta u nongrep. "Nga iam sngewrem, bad sngewjah burom namar nga la long kum u nong kit pap. Baroh u khun bynriew u kynnoh bad tei pop tang ha nga, ia ki laiphew jait ki kam sniew. Ki tang shu la kylla sniew ki kynnoh ba pynshoi pynshad ma nga, u

ksuid. Tang shu la don ba pyniap briew, ba klim, batuh bad kiwei ki jait kam sniew laiphew jait, ki kynnoh ba la shet la phon ma nga u ksuid. Hynrei ki leh hi da ka mon sngewbha la jong, ki shu kynnoh, ki shu pynkit lut tang ha nga. Dei na kane ka jingshah kynnoh bein ba nga sngew rem bad sngew jah burom", la ong u ksuid.

[Bun sien ngi pynkit pap ha kiwei, hadien ba ngi la leh hi ia ki kam sniew]

2. U Phoi Bieit bad ka lok

Ha kawei ka step u Phoi bieit u dang khie thiah, shwa ka por bamja step. Ka lok bapli la kan peit khun ne kan dung khaw. Kumta ha ka por ba u la khie thiah, u shem ba u khiew ja u dang thnam um suda. "Pha leh aiu baroh shi step, la katta por pham pat ih ja ?" u la ong. "Ngan leh kumno kein ? i khun ruh im shait bha, ngan dung khaw ne ngan bah khun" ka la ong.

"Ia kaba pham kwah shet ja kein noh" mar kumta u shim ia uta u khiew u theh khongpong, u kyrdem artat. Ka shyntur u khiew bapli ka la ia dambit lang. Nangta u pashat ia u khiew sha kper, u sa leit kai noh.

Ha kata ka step ka lok jongu, ka leit pan ja noh na ing ka kmie. Ynda la dei ka por bam ja miet u Phoi bieit ula wan phai, namar ba ula kham jemnud ula ong. "Phi khlem shet ja kmie ?" "Nga la mut ban shet kein tangba ym don khiew shet ja shuh" la ong sa ma ka. Hangta ula sdang meh ding biang, bad thaw kynroi ia ka, hynrei um ioh lad namar kam ju bun ktien. Katba u dang shang sharum shaneng ia ka kamra, tip kumno re kumno u kum leit tur ia ka khoh ba tap khongpong. Mar kumta phak u kynjat, riew artat klap ! da ka jingkyndit bad sngew dom ha kajuh ka por, ula kyrdem phlak ia kata ka syiar na ka khlieh. Mih tlein ki khmat syiai shabar baroh artiang.

Tip u mut ban kren siat ia kata ka lok ne tip u mut ban ong ia kata ka syiar hi ; ynda ula iohi ba la mih ki khmat syiar, ula ong "Pha peit Pha peit, Pha peit iano ? Pha peit ia kiwei, Pha iap ia la de". Ka lok ka tang shu iohi ba kata ka syiar jongu hi ka la sei ki khmat shabar bad ka rukom leh jongu, ka la iap sat kpoh khlem lah set shuh, ka la mih shabar ban rkhie iap ler.

Ngi pynjot ia ki tiar ki tar da kaba khmih lynti ba kin thngad kiwei, hynrei ka long pynban ka jingsngew sammut ha ki. Kumta ngi shu leh pynduh-ei.

★ ✱ ★ ✱

3. Ka Kmie bad la I Khun

Ha kawei ka khmat lyiur, ha kata ka sngi ka bneng ka slap bniup bniup. Katba ka kmie ka dang suh syrdep ia ki jain phong ha ing, u khun jong ka uba dang saw snem ula mih shabar ban ialehkai marwei ha uta u slap. Wat la ula jhieh rynjain ruh u dap da ka jingkmen, ym don pyrthei shuh. U ia kren marwei marwei katba u dang den um hangta ha phyllaw.

Hapdeng kat kata ka jing dap jingkmen, la wan ka kmie bad slait bad slait ka thap, ka da ring patom ia u sha ing. Uba pli u la pang, shiban pat u sngew bynnud ba ula duh ialehkai. kumta ula iam bad pynat khlem kren shuh ia la ka kmie, u la shu ieng man mawbynna hangta hajuh.

"Shong syaid ding noh" la ong ka kmie, uta u khun pat u sngap la ka sngap man-man. "Shong nga ong" la kren kyndit ka kmie, hynrei uta u khun pat u pyniaw thriang u ieng sah. "Pham iohsngew ?" mar kumta ka tan na ka kti ka pynshong lyngngeit artat sbak ha lyngknot. Hynrei uta u khun u la ieng kynsan joit, ka kmie ka la sngew bitar ka bret ia ka jain suh, ka shim da u dieng sbat sbat ka sympat ia u khun. Ka pynshong lyngngeit biang sa shisien ka da bat artat ia ki kti jongu thriang.

Uta u khun ba um lah shuh ban ieng ula ong "Phi pynshong jubor ia nga makna, ka mynsiem jong nga ka dang ieng hi kumjuh.

U nonghikai u lah ban pyntieng khla ia ki khynnah skul, hynrei um ioh ia ka jingieid jongki.

4. U Sahep bad ka Sohphan

Ha ki sngi ba u Tirot Sing Syiem Nongkhlaw ula iap hapoh byndi ha Dacca, ka kut shipai u David Scott ha Sohra ka la nang khlain. Ha kawei ka sngi Iewbah, uwei u Sahep uba dei u rangbah shipai uba peit ia kawei ka kynhun, ula leit iew. Tang mar ia poi ula lap ia kawei ka basa die Sohphan. "Thied Sahap kine ki Sohphan kiba bang ba thiang" la ong ka nongdie. "Ki soh aiu kong kine phi ong ?" la kylli u Sahep, "Ki sohphan" ka la ong.

"Katno uwei u Sohphan" la kylli dor u Sahep. "Shi suka, Sahep" la ong ka nongdie. "Yn bam kumno ?" la kylli u Sahep "Shu ot arliang sa bam ia ki symboh ba don shapoh" ka la batai.

Uta u Sahep ynda ula leit phai sha la ing, ula khreh ban sum ban sleh, namar ka dei artat ka sngi saitjain. Tang mar ia dep sum ula shong thad sngi ha baranda, u ot arliang kumba la batai ka nongdie. Ynda u iohi ia ki symboh ba stem kmur kmur, da ka jing i-jaw dud ula

shim shi symboh stem u bam. "Wow ! Mei ka soh kaba kat ka soh shisha, kane te la iadei. Pleng ! ngim ju tip, ba kan da don sha ri jong ngi ngin jin da la pynmih ki kharkhana pynmih umphniang" ula ong.

Ynda ula bam kumba katto katne symboh ula shim biang u da kyllan ia ka met ka phad baroh kawei. "Kane ka dei ka umphniang kaba bha tam" u la kren banang eh. Kumta ula troh biang bad kyllan ia ki kti ki kjat kumjuh ruh ia u shniuh khlieh.

Tang shu la dep bam soh ula thiah pynjem met shipor arpor. Shwa ban noh phai ka sngi ula kyndit, hynrei u shem ba ka met jongu ka la dam bit sbak ha ki jain kup. Mar kumta ula khie kynsan joit u twad ia u shniuh khlieh uba la shu ieng bad eh tnen tnen. Ula tong um shi mok u theh ha ka khlieh, hynrei kam don jing iasnoh ei ei. Da ka jingtieng her syrngiew ula mih bran na la kamra, ula leit kylli na uwei u riew tymmen ha Nongsawlia. Une u tymmen uba biria ula ong "Sahep, wei shisien ba phi la pyndei kumne ha u shniuh khlieh te phim lah shuh ban leh kumno kumno, sa tang ba phin phah khi-lyndum noh. Uta u Sahep da ka bym banse ula phah khi-syllen ia la ka khlieh. Ha ka sngi nyngkong ula sngew lehrain ban leit sha ophis da ka khlieh syllen ; kumta ula phong noh da ka tupia. Ynda ula shong kumba katto katne por la wan uwei na ki shipai dkhar, uba la jah kham slem ba u shim shuti.

"Balei me wan slem ?" la kylli u Sahep. "Ba iap I mei" la jubab u shipai dkhar. "Ngam ngeit lada mem wallam ryngkat ki sakhi kiba me lah ban pynshisha" la ong u Sahep.

Ka rukom jong une u dkhar, haba iap kiba ha ing khamtam haba iap ka kmie u dei ban khi-lyndum ia la ka khlieh. "Peit sahep, ha ka rukom jong ngi ban pynpaw ia ka jingsngewsih haba iap kiba ha ing ngi dei ban khi-syllen ia la ka khlieh. Kane ka dei ka sakhi" la ong uta u shipai dkhar, u da pyni artat ia ka khlieh syllen.

U Sahep ula ieng joit naba shong "Ym dei ba iap ka kmie dei ba me bam Sohphan, peit nga ruh nga la syllen ba nga bam Sohphan" la ong u Sahep. Namar ba u Sahep um kohnguh ba iap ka kmie, uta u dkhar ula shu mynjur iam-rem ba u sa syllen dei ba u ruh u bam Sohphan. Ynda ki khasi ki la tip ia kata ka jingpynkohnguh jubor khlem da dei hok ki sa kren siat ki ong ; Nang bam Sohphan mano nang bit thid shano.

Ha uba don ka bor, ngim banse ban pyndem wat ia ka bym dei ruh.

5. Ki Khynnah Beh Sim bad u Nongrep

Shi kynhun ki khynnah, ki la ia hiar khnang ha kawei ka sngi ban ia leit beh 'Iar-khiar, hadien ba ki la ia pyllait lan ia ki masi ki

blang. Ynda ki la poi ha kawei ka 'law lynnong ki ksew jong ki, ki la pynkhie ia kawei ka 'iarkhiar.

Kine ki khynnah ki la ia beh thong na uwei u lum sha uwei pat u lum, khlem khein shuh ia ka jingshah tar ha ki shiah sohkrot bad shiah khlaw. Namar sa tang katto katne por kin sa shu kem im ia ka.

Te ha ka khyllipmat sa ban shu kem im noh ka la her kynsan thur, ka noh artat sha lyndet jong uta hi u lum, ha kaba don uwei u tymmen nongrep uba dang prat kyntem. Une u tymmen ynda u iohi ia kata ka 'iarkhiar kaba wan phet rieh shata, ula shu kem suk bad thep hapoh ka pla la jong. Ynda sa shiphang la wan mih ki ksew bad kita ki khynnah. Hynrei ynda haba ki la kylli ia u, la u iohi ne em, ula ong ba u khlem iohi. Ym tang katta u la dumok ia ki ba kim bit ban wan ia kyrdem ia ka kyntem jong u. Ki bapli ki khynnah nalor ba ki la beh shitom, bad thait ki la leit phai noh da ka jingsngew diaw, sngew lehnoh-ei.

Katba ki duk ki suk ki trei shitom, la nang bam suk ki heh ki hain.

6. Ka Patlun Lyngkot

Ha kawei ka khmat tlang uwei u samla na nong kyndong, ula leit phah suh shi riam ki jain phong, sha sor ba un sa ia pynhiar synjat bad kawei ka 'thei samla. Kumta ha ka sngi ba la ia kut ula leit shim ia kita ka riam, hynrei namar ba u bun kam eh um lap pyrshang, ula shu shaniah ha ka jingthew jong u Dorji. Ynda ula poi ha ing ha kata ka jan miet ula pyrshang ryngkat ha ka jing ia peit lem ki meirad, parad, ka kmie jong u bad ki hynmen kynthei.

Ka jingia sngewdiaw lem baroh baroh ka long ba kata ka patlun ka jrong eh. La un leit phai biang sha sor ruh um don por shuh, namar ka sngi ia pynhiar synjat ka la dei kum lashai. Ha shnong ne marjan shnong ruh ym pat don ba don kor suhjain, kumta kata ka miet dei ka miet ba kiba ha ing ha sem ki ia sngew pisa lyng-a lem na ka bynta jong u. Da ka jing-sngew rem, bad sngew jah burom lem ba ka riam ka beit jong u kam ia hap satia.

Ynda la dei ha por thiah baroh ki la ia thiah noh da ka jing sahnud. Baroh ki la ioh thiah, hynrei ita i meirad im nang ioh thiah satia, ba i pyrkhat ia kata ka pathun ba jrong eh. Kumta i la khie sor ban shu ia pynsuh khylliap antad kumba shi khup tam ei ei da u thyrnia i sa leit thiah suk noh. I da khmih lynti ba ka la ia hap hi malu mala.

Hadien shiteng synnia la kyndit sa ka kmie jong u, ka ruh kumta hi ka la shu sahnud ia kata ka patlun jrong, khlem pynslem ka la khie bad ia pynsuh khylliap da ka kti kumba shi khup tam ka sa leit thiah biang da ka jingsngew hun ka mynsiem.

Mar ia noh ki khmat ka kmie la kyndit sa ka hynmen jong u. Ka ruh ka la shu ia sngew lem ban lait na ka jingpaw bieit ka la khie ka da ia pynsuh shikhup shiteng.

Ha ka step kaba bud ynda la dei ka por sa ban khreh noh, hapdeng u paitbah uba bun ; u la shim ia kita ki riam ban phong noh. Hynrei mar ia phong ia kata ka patlun shu buin kyrbuin haneng khohsiew. La dum ka buit ka stad ym long shuh ban leit.

[Ka jing bym ia sngewthuh jingmut ha poh ing poh sem, wat la ngi thmu ia kaba bha, hynrei kan pynpoi pynban sha ka lyngngoh]

7. Ka Para bad u Hynmen

Shisien la don arngut shipara, ia ka spah pateng bad ki lum ki wah la ioh kata ka khun kynthei. Kane ka para ka la phah ktien sha u hynmen jong ka uba la leit ing briew, ba un wan ia pynshna pynthor ia kawei ka shrah ba dang khohruh khohram. Ka da kular ba kan ai bam syntiew ia kawei na ki lyngkha jong ka. Uta u

hynmen u la sngew lem ia la ka para, kumta u la wan ia pyntrei ia kata ka khohruh khohram baroh haduh ba kan da pliah da madan bha. Tang shu la dep shna kata ka para ka la knieh noh khlem ai shuh ia kata kaba ka la ai ba un bam syntiew shipor.

U hynmen ula kyrpad ba kan dang ia shan biang sa shipor ar por, hynrei ka ong ba kam lah shuh ban ai. Nalor kata ka da bein artat ba kata ka jingwan ia pyntrei jong u ruh kam da i-soh khaw ei ei. Mar kumta uta u hynmen ula sngew bitar lep ia ka jingharam khlem rain u la ong. "Khun ka bym sngewnguh, katto nga la ia leh shitom wat tang shi sngi trei ngam ioh iarap shuh ha ing ki khun namar nga la pynlut tang ha kato ka pynthor. Hynrei pha kren kop pynban, ngan puh la ka puh phan leh aiu" ula kren dom. "Sa haw mat puh lada phi dei shisha uta u khatar bor" ka la nang pynbitar shuh shuh.

Ha kata ka lyiur u hynmen u la phah shi kynhun ki nong bylla ban puh ia kata ka pynthor ba ka mut ban ym ai shuh. Ka ruh ka tang shu la iohi ba u la puh la ka puh shisha, ka la lum ia ki kurja kur doh ka da ai bai nong ba kin leit ap. Hangta la khie ka thma hapdeng u hynmen bad la ka para. U hynmen da ka jingsngew rem bad ka khein burom u la dom u la leh da ka bor. Ka ruh ynda ka la iohi kumta, ka la leit wad jingiarap na u Syiem, U Syiem ha ka jingpynbam tyngka jong ka, u la phah shikynhun ki rangbah ban leit pahara ia

kata ka lyngkha jong ka. Hynrei u hynmen um leit puh shuh ia kata, u la leit puh pat ia kawei pat ka pynthor jong ka. Kumta ka la pynlut ka spah da kaba nang phah briew shuh ban leit ap baroh ki lyngkha jong ka. Suki suki da ka jingbsa suk jong ka ia kita ki briew u Syiem, ki lyngkha jong ka ruh ki la nang lut suki kawei hadien kawei ba ka die lilam. Khatduh ia wai ki pynthor jong ka ki la lut khoit bad ka jingia-knieh ruh ka la kut. Hynrei ki sngi kiba dang sah jong ka, ki long ban shu leit wad bylla kat ba ioh ei tang ban ioh teh snier.

Ngi ia iap ia kawei namar ngi bishni haduh ba ngin duh noh wat ia ki babun.

8. U Nong Leit ap Khla

Ha kawei ka tlang, katba ki masi ki dang ia don sha lum la wan uwei u 'Lasaw bad u la pyniap ia ka 'si kmie, u la kjit snam bad bam de ia ka doh.

Ynda ha ka step kaba bud ki nong leit lyngkha ki la lap ia kata ka masi iap, ki la ithuh ba ka dei ka masi jong uwei u mar shnong. Kumta ha kata ka janmiet ynda ki la wan lyngkha ki la leit iathuh ha u trai masi. Hynrei namar ba la kem dum u trai um lah shuh ban leit ot doh bad rah noh sha ing. Kumta u kthaw u la wer ia u pyrsa kurim ban shu leit ap noh

ioh u khla u wan bam lut ha kata ka miet. U pyrsa u tang shu ioh sngew ba ong ban leit ap khla u la shu kyiuh baroh shi rynieng ba u tieng. Hynrei um banse ban leit namar ym don briew ki ban ia leit ap. Tang shu mar ia poi ki la sliew ding haduh ba kan da klang hangta ha syndah ka masi iap. Katba ki dang ia shong mar shiliang ia kata ka ding u kthaw u la shoh sam thiah bad u la thiah noh hangta.

U pyrsa kurim pat marwei um nang ioh-thiah satia, u sngew ba ka khlieh jong u ka heh kat u sup ; bunsien u kyrtiang dien. Ka jing-sam thiah ruh katta, khatduh ban kham sngew shngain u la jied uwei u dieng tyllaw uba dang jrong bha, u sa sdang khreh thiah lem noh. Ban kham khlain kyrshan lada jia kumno kumno u la thiah lyndang bad kdor ki khohsiew ban iuh ha u maw, katba ia uta u dieng pat u buh hajan khlieh.

Tang shi por u la sdang shoh sam thiah, hynrei tang shiphang ula kyndit biang u da peit syntiat napoh ka nep bad pynpaw tang shiliang ka khmat. Wat la u la shoh sam thiah ruh ka mynsiem jong u kam hun satia ba u tieng palat, ioh ynda wan u khla un shu ktha pynban ia u. Kumta shi kumta ki khmat jong u ki shu ia peit ia peit iakhap iakhap.

Khatduh ki khmat ba tlod jong u ki la sdang ban khaprip ngain ; u la iohi utai u khla shu mep sa mep u la wan bad nang jan nang jan. Tang mar ia poi hajan u la ang la ka shyntur sa

ba un ktha noh ia ki khohsiew jong u. Mar kumta niat u la shim ia uta u dieng tyllaw baskhem u la kawang phak na ka khlieh khla. "Waw ! to rap" u la pyrta shla. U kthaw uba dang iohthiah suk u la khie kynsan joit "Balei pyrsa la jia aiu ?" la lyngngoh u kthaw. "U khla nga la bom shi dieng" la iathuh u pyrsa. "Phi ioh bom na ei pyrsa ?". "Nga ioh bom na khohsiew" la jubab u pyrsa. Mar kumta hi ka khohsiew u pyrsa ka la at kat ka lyding. Shimiet shimiet u kthaw u leit bah ia u pyrsa sha shnong.

U khaweit ban phet rieh u tur pynban sha riat bah.

9. U Nongbeh Mrad bad u Hati Khlaw

Uwei u nongbeh mrad ynda ula bud-dien sak shi sak ia kawei ka skei haduh ba ula poi sha kawei ka lawbah. Katba u dang prong ia kata ka khlaw, ula ia kynduh ngung ia uwei u Hati khlaw. Uta u Hati ruh u la bat ia uta u nongbeh mrad da u sur, u pynthiah lyndang ha madan. U da rah ia ka kti kamon hamar pyrshah ki khmat jong u, i kumba un sa iuh pynlwet syndon. Uta u nongbeh mrad da ka jingtieng bym don pyrthei shuh u la iapler jar khlem tip briew shuh.

Ynda hadien katto katne por usa kyndit bynriew, hynrei uta u Hati u dang don hangta hi. Ula mut ban phet noh hynrei u Hati u la bat bad pynthiah lyndang biang u da rah ia ka kti kamon kumba mynshwa. Ha kata ka sien ruh u la iapler biang. Hynrei ha ka sien kaba lai, ynda u la kyndit bynriew biang u la pyneh thriang la ka dohnud. "Une u Hati u mut kumno sha, ban pyniap ruh u khlem pyniap, ban pyllait noh ruh um pyllait" u la ong halade. Katba u dang kren marwei kumta, u la shu iohi ia uwei u dieng lyngkhot uba sahkut hapoh ka sla kti u Hati. "Oh pleng dei une tharai" u la ong. Mar kumta u la dait da ki bniat ia uta u dieng, u tan jubor justi. Khatduh mih artat bluid uta u dieng uba la thar bad ngam jin shi tda shapoh sla kti.

Uta u Hati kum ka jing sngew nguh tharai, ula shim niat ia uta u nongbeh mrad, u pynshong halor ka met la jong u la ialam noh bak ha kawei ka pung kaba heh kaba don hangta hapoh lawbah. Tang shu poi ha kata ka pung u la jngi sha pdeng thwei, u la pynshong ia u nongbeh mrad ha jrong u maw. Katba ialade pat u ngam de jlang shapoh pung, bad tang jing jang u la wan mih biang u da wan rah ia kawei ka bniat Hati bajrong kat shi rynieng briew, u da ai ia kata ka bniat Hati ha uta u nongbeh mrad. Nangta u sa pynshong biang ha ka met bad leit on noh ha kata ka juh ka jaka kaba u iakynduh. Uta u nongbeh mrad ula leit phai suk sha la ing u da kit artat ia kata ka bniat Hati bakordor.

Shwa ba ngin sa long briew, man briew, ngin hap iakynduh shwa ia shibun ki dieng tyndung.

10. U Khynnah bad ka Dur

Ha ka jingkylli Examin u nonghikai, ula ai kawei na ki jingkylli ia ki khynnah ba kin dro kano kano katba ki sngewbit sa da ai kyrteng. Don napdeng ki khynnah kiba la ia dro ia ki syntiew, ki sla dieng, ki thapbalieh bad kiwei kiwei de.

Napdeng kita baroh la don uwei u khynnah uba la dro ia uwei u rangbah uba bat la u dieng-duh, i kumba un shoh ia kawei ka kynthei kaba don hajan jong uwei u khynnah rit.

Sharum khyndiat u dro sa ia uwei u rang-bah uba iaid sha khmat, nangta bud sa uwei u khynnah na dien uba bat la u dieng ha ka kti i kumba un sa tangon ia uta u rangbah. Une u nonghikai uba stad bad uba iohi jngai, u tang shu iohi ia kata ka dur u la shaiong ngain ki jingmut jingpyrkhat. Lyngba kata ka jingdro u nonghikai ula pyrkhat jylliew bad ioh kem ba ka don kaei re kaei hapoh ka mynsiem jong uta u khynnah. Shi bnai kynthih u nonghikai um lap um shem satia ia kita ki jingdon kaei re kaei hapoh jong u khynnah. Khatduh u la ioh kem ia ka jingmut jong uta u khynnah lyngba kata ka dur.

Ha kawei ka sngi u la bthah ia uwei u khynnah ba un leit ia wer ia uta u khynnah uba la dro ia kata ka dur, khlem iathuh ba phah khot u nonghikai. Uta u khynnah ruh ula leit ia wer ia uta u khynnah uba dro ia kata ka dur ban ia leit kai sha iing u nonghikai. Uta u khynnah uba dro ia kata ka dur um poi pyrkhat ne um tip ei ei ula leit da ka jingkmen ban ioh leit kai sha iing u nonghikai.

Ynda ki la poi ha iing u nonghikai ki la ia rung hapoh iing. U Nonghikai ruh u leh kum bym tip u la kylli ia ki ba ki wan kai sha iing jongu, ki ruh ki la jubab ba ki kwah wan kai. U nonghikai ula leh pariah kumba u ju leh barabor la ha skul ne ha surok ne ha iing kumjuh.

Hadien ba ki la ia shongkai bad la dep ia dih sha, u nonghikai u la sei ia ki jingdro baroh, u da peit kawei hadien kawei. Ynda la poi ha kita ki dur jong uta u khynnah, u nonghikai u la thap met ia u. "Shabas ki jingdro jong phi ki long kiba itynnad tam ia baroh, ngan sa ai buskit ia phi" u la pynkmen. "Kumno phi nang dro haduh katne? Une u rangbah u i iadei bad i pa jong phi ym dei? Ine iwei i kynthei i kum i mei jong phi bad ine iba rit pat i kum ka dur jongphi. Phi mut ban dro ia ki ym dei ?" la kylli u nonghikai. "Hooid" la jubab uta u khynnah. "Ba phim da batai phi mut kumno haba phi dro itynnad kumne te la nang kham iahap bad ka jingdro jongphi". Da ka jingkhroh jai jong u nonghikai khlem da

pynthud, uta u khynnah u la ong, "I pa i shait shoh ia i mei bunsien, lada i dang iai shoh barabor, ynda nga la heh ngan sa shoh lem ia i". Dei hangta ba u nonghikai u la lap ia ka tynrai u sa dro kumta namar u iai kynmaw ia ki jingleh u kpa. Da ka jingstad u nonghikai u la khroh bad pyni da ka ba sneng ia u ba kam long kaba bha ban tuh nud kumta ia ki kam basniew. U la ong ruh ba um dei ban lum thiar ia kita ki jingmut barieh bad basniew.

Ka jing iatim ia tla bad ia shoh ia dat ki kmie ki kpa ki khun pat ki nang kynshew bad lum thup ia ki.

11. U Nongtei Ing.

Uwei u briew uba la kylla long spah long phew da ka jingtrei dukhi jongu, ula ai ram la jan man ka thliew iing, kumta kat sha ba u phai ki tyngka jongu kine shu shew shew shar shar. Khatduh ula rai ba un tei noh kawei ka iing shongneh, kaba skhem bad u dei ban pynlut shibun ka spah.

Kumta ula phah ia ki nongtrei jongu ba kin leit stah dieng sawdong na khlaw da ki dieng snar suda, khnang ba ka iing jongu kan neh shi khmat.

Ynda la dep stah ia kita ki dieng sawdong ula phah kit kyrkieh sha shnong ban dup tei noh ia ka iing. Kumta ula ong ia ki nongtrei ba kin bteng lang artylli ki dieng sawdong namar u kwah ban kham pynjrong ka lynter bad kham pynheh ka pyngkiang.

Da ka jingtrei jong bun ngut ki Misteri, tang hapoh khyndiat bnai ka iing jongu ka la ieng ha ka dur ba la i-shongkun bad i-hun jrut shisha ban peit. Une u trai ruh ula sngew hun bad sngew phuhmat phuhmut shisha ban shong ha kata ka iing. Hynrei ym slem hadien nangta, tang shu la kut ka lyiur la poi pat ka tlang. Ka jingthang tyrkhong ka sngi bad ka jingbeh ka lyer khriat, ka iing jongu ruh ka la sdang kylla dur.

Suki pa suki mian pa mian, ki lyntang kiba la pyndait bha ki la sdang ban ang bad la iohi ia ki thliew. Hadien kata sa ki diengsawdong ki la sdang ban kyrbeit bad khun mar ia pyrshah. Ki prek ba la sah skhem ki la sdang sei bad paw sa ban lait noh. Khatduh ka iing ka la khih, kumta ym don ba nud shuh ban shong ban sah hangta. Namar khlem pep ha kano ma kano ka por kan sa kyllon bad pra mar la ka jong ka jong.

Uta u nongtei iing ynda ula iohi ia kane, ula kwah ban tip ia ka daw. Kumta ula leit kylli na uwei u riew tymmen uba la iohi ia kata ka iing naduh ba u dang shu sdang tei bad ia ka jing long jong kita ki dieng ula ong, "Ka daw

bà 'ka iing jongphi ka sa long haduh katne dei ba phi leit tei kyrkieh. Ki dieng ba dang shu wan kit na khlaw kim pat shroin, nangta dei ba phi ia bteng lang para dieng snar. Ha ka por ba dang shu wan rah na khlaw ba dang sngem te ki ngeit kein katba phi mut. Hynrei ki tang shu la shroin bad shah thang ha ka sngi shah pyrsad ha ka lyer, kin sa sdang ban kyrbeit bad khun. Te wei ba ka jing kyrbeit bad khun jong ki dieng snar kim long ha kajuh ka phang tang katta ki prek ba phı la sah skhem ruh kın lait mar la ka jong ka jong, kumba ka la jıa ha kane ka iing jongphi mynta. Lada phin jin da la bteng lang ia u dieng snar bad u dieng uba kham jem, te tang shu kdor u dieng snar u dieng uba kham jem un bud kdor lem shata, kumta ka iing kam lei lei, ki prek kin bat skhem", la ong uta u tymmen.

Ka iing ka sem kan khreh kyllon kloi, lada u kpa bad ka kmie kiba dei ki diengsawdong ka iing, ki ia pynpaw mar la ka jong ka bor.

12. I Khun Tyngab

Uwei u rangbah shipai na Rome ula ioh ka hukum ban leit sha Egypt, ban long u nongpyn-iaid ia kawei ka kynhun shipai kaba shi spah ngut. Ynda ula poi sha Egypt bad sah kumba katto katne bnai, ula i-iapmat ia kawei ka thei samla Negro. Ha kaba khatduh ula ia shong

bad ka, hynrei ynda ula ia shong bad ka saw bnai ei ei, ula ioh ka hukum ba u dei ban leit ialam ia kata ka kynhun shipai jongu sha Rome namar ka don ka jing khie thma bajur ha ka thma bah banyngkong.

Kumta shwa ba un sa mih noh napoh nongbah Egypt, ula doh la dait ia la ka lok, u da kular ba un sa wan phai noh tang shu la jem ka thma. Hynrei kaba sngewsih ka long ba hadien ba ka thma ka la jem ruh u khlem ioh leit phai shuh sha Egypt, namar la hukum ia u ba u dei ban sah noh hapoh nongbah Rome.

Wat la katta ruh u la shu thoh da ka shithi sha ki paralok jong u, ba kin sa pyntip lem ynda haba ka lok jong u ka la kha khun, la idei i kynthei ne shynrang bad kin batai ruh kumno ibha briew ne sniew briew. Hadien hynriew bnai ba u la shu ap khmih lynti lano un ioh khubor, kyndit ha bym poi pyrkhat la wan shuti katto katne ngut ki shipai na ki para thain jongu. Kine ki la wan rah ia ka khubor ba la shu phah pateng da kiwei pat, bad kata ka khubor ka long ba la phah ong ba ka lok jongu ka la kha da i khun kynthei iba iong kum ka tyngab. Hynrei kine ki nong wan iathuh pateng pat ki ong ba ka lok jongu ka kha tyngab.

Kata ka khubor ba ula ioh ka la pynkylla phyrdet ia u da ki jingsngew diaw bad sngew khlemrain. Naduh kata ka khyllipmat um kwah tip shuh, wat tang ban ioh sngew shaphang i khun la jong ruh um kwah shuh.

Kumta ka jingieid ia ka lok bad i khun ka la duh la dam noh. Ka jing sngew jan ka pynkylla long sha ka jing sngew jngai, tang namar ka jingioh jongu ia kata ka khubor basniew.

Ki nong rah khubor basniew ki kham sniew ban ia ki nong phah khubor basniew.

13. Ka Lok Kwah Spah

Naduh barim bajah la don uwei u nongrep uba la ia noikha bad kawei ka 'thei tha briew. Ynda ula ia shong bad ka kumba katto katne i or, ula sdang ban sngewthuh ia ka jinglong jongka. Man ki por ka shait ialap khana tang shaphang ka spah. U ruh ula sngewthuh ba ka kwah ba un wan rah shibun ka spah. Kumta ula trei dukhi khait, hynrei la u trei shitom katno katno ruh kam don jinghun satia. Ha kawei ka miet ka la kren khnium ba ka jingwan shongkha jongu kam da i-don jingmyntoi. Nalorkata ka da ong artat "Peit ki lok jong kiwei ki long kiba nang ban kamai spah".

U bapli kat kata ka jingtrei shitom, wat tang ban leit iew tyngkhat lano re um ioh leit shuh naduh ba ula ia shong bad ka. Ka mynsiem jong u ka pdang da ka jing sngewrem, khamtam ba ka lok jong u ka da ia nujor ia u bad kiwei pat, ba ki kham lah ma ki ban ia u ; u ruh da

ka jing sngewmong ka mynsiem ula ong. "Nga te kmie ialade nga sngew ba nga la ialeh shitom katba lah la ka bor, te ngam sngew ei ei shuh. Hynrei nga ia sngew pakai iaphi ba phi la shu kum mon bakla ia nga. Ba phin ianujor kumta bad kiwei te ngam lah kein katba lah ma ki. Te nga tharai ngan nai da leit trei shuh ruh ka biang hi" ula ong.

Kumta ha ka step kaba bud la dang step, ula mih na ing ban leit pan rwiang khwai na ki paralok. U da mut ban pynhun noh teng teng ia la ka met, "Ka long bieit ban shu shah hukum than ha ka kynthei la kat u 'si sam khmut" ula ong ha lade. Ynda u la poi sha wah ula shong ha uwei u mawsiang, ban khwai nangta. Katba u khwai u dang shad kynting ha ka wah, u marwei u dem pyrkhat sngewsih ba ula kum kren than ia la ka lok, bad ula shu pynlut kai noh kumta ia ka sngi. Katba u dang shong pyrkhat, ula shoh sam thiah lyngngai ha ki khohsiew la jong.

Hynrei katba ki khmat jongu ki dang leit bha, ula iohsngew ba don ba khot ia u, mar kumta ula khyllie la ki khmat u iohi arngut ki 'thei samla ba bha briew, kawei ka bat ia kawei ka ryntieh kawei pat ka bat lai tylli ki khnam. "Shim kine ki khnam bad ka ryntieh ngin ai sngewbha iaphi, khie leit noh sha shnong. Lada phi kwah kano kano katba phi kwah, phin shu siat ia u khnam da kaba ong ia kine ki kyntien. Ha ka nam jong ki arngut ki puri blei nga kwah ban ioh ia kata kaba phi

kwah. Sa siat ia u khnam ña kaño kañö ka phang katba phi sngew bit, mar kumta hi phin sa ioh. Kine ki lai tylli ki khnam kin sa pynioh ia ki lai tylli ki jingkwah jongphi", ki la ia ong lang, bad mar ia dep ong kumta ki la shu jah noh na khmat jongu.

U ruh ki jingpyrkhat khuslai baroh shi sngi ki la jah noh. Kumta bran ula leit phai kyrkieh sha shnong, da ka mynsiem dap jingkmen. Ynda ula poi ha ing ula ia thuh ha ka lok baroh ia kaba la jia, u da rah artat ia la ka kti, u pyrkhun ia ka ryntieh. "Ha ka nam jong ki arngut ki puri blei nga kwah ban ioh ia ka . . . . ," sa ba un ong noh. Ka lok jong u ka la ieng hajan ka la pynkhih ia ka tyrpeng jongu ka ong, "Pan da ka spah me ong pan da ka spah". Hamar kata ka por ba ka pynkhih lait kynsan wiaw u khnam. "Ka mrad" u kum kren dom ba ka wan pynwit. Khlem lap ba iohi la shu dap da ki mrad ia ka ing baroh kawei, ym ithuh ithaw shuh. Ki jait mrad kiba kumno ki la don lut, kiba i-tieng ruh kito kiba i-kynjing ruh kito.

"Balei pha wan pynwit ?" la dom u lok "Pha dei ban sngap jar katba nga mon ma nga" ula ong. "Map noh kpa nga la bakla, tang ba lada lah to pan seh kpa ba kine ki mrad i-kyn-sha kin duh noh" ka la i-tieng kylla ynda ka la iohi ia kita ki mrad ba i-sait met. U ruh ula sngew dei shi rukom ban pynduh noh shwa ia kita ki mrad. Kumta ula shim ia u khnam uba ar ula ong biang, "Ha ka nam jong ki arngut ki

puri blei nga kwah ba kat kiba don hapoh kane ka ing kin jah noh lait noh ma ngi baroh arngut," u siat artat ia u khnam sha sahit. Ynda ki la peit baroh kat kiba don hangta ha ing ki la jah rngai, ki khun jongki lai ngut ruh kila jah lang, namar u khlem kynmaw ong ba ki khun kin sah. Hangta la kulmar thliem, ki la khot la pyrta baroh sawdong ka ing ruh, ki khun jong ki kim don shuh. Ka lok ka la iam kthang da ka jing pangnud, hynrei u lok ula pyntngen ia ka ba dang don ka lad, ba dang don sa uwei u khnam. Kumta da ka jing ia pynbeit lang baroh arngut ula ong biang "Ha ka nam jong ki arngut ki puri blei nga kwah ba ki khun jong ngi baroh lai ngut kin wan phai biang" u da siat artat ia u khnam. Mar kumta ki khun jong ki, ki la wan mih biang, hynrei kita ki lai tylli ki khnam ba ula ioh, kim pynmyntoi kawei ruh ka kam, ki shu sah shu neh kumjuh kumba ki ju long.

Ka jingkwah rhah u briew kan pynpoi sha ka lyngngoh, dei sa tang ynda ula ioh jingsneng u sa sdang peit mat pat.

14. Ka Khun Ioh Lut

Kawei ka khun riew spah jong ka kmie u kpa, naduh ba ka dang khunlung, la pynbiang tang da ka dud ka ngap suda. Ki lok ki jor kiba iohi, ki la i-suwan shisha ; ki kmie ki kpa

ruh ki sngew sarong sngew hun ka mynsiem, ba i khun i sngaid i bha met. Haba ki peit pat ia ki khun jong kiwei, ki i-synei shi rukom ba ki raikhoh, ki jain ki nep ba ki phong ruh i kumba ki kmie ki kpa ki shu ia pynkhar ba la bret mano re. Nalor kata haba ki iohi ia ki para khunlung jong kiwei, ba ki bat jingbam ki shu leit knieh, kum ki bym ju ioh jingbam.

Kane ka khun riew spah naduh ba ka dang rit, katba ka ang ka la ioh beit katba ka kwah, bad kane ka jingioh mon jongka, ka bteng na kawei ka por sha kawei ka por haduh ba kan da sdang samla khlem khuslai. Ki kmie ki kpa jong ka ruh ki la sngew hun bad sngew dei ialade, namar ki la pyndep ia ka kamram kmie kamram kpa, ban bsa ia la ka khun, ha ka rukom kaba dei.

Ynda ka la dei ka por samla jongka, ka ingim jongka ruh ka la sdang bun kam. Ka la pan pisa tyngka na ki kmie ki kpa ; ka la ioh, ka la pan ban leit sha sor ka la ioh leit, ka la pan kano kano ruh ka la ioh. Napdeng kita ki jingkwah jongka ba ka ioh lut don sa kawei ka jingkwah jongka, ba ki kmie ki kpa kim lah ban ai.

Kane ka khun ka bym ju lap ju shem mynno mynno ia kata ka jing bym ioh haba ka kwah. Dei ha kane ka por ba haba ki kmie ki kpa kim lah, bad kim mon ban pynioh ia ka, ka la pynioh hi da lade. Uta u soh ba ka la pynioh hi da lade, dei u soh uba kthang tam ia

baroh ba ki kmie ki kpa ki ioh mad. Haba u kpa bad ka kmie ki la wad ia ka daw balei ka leit long kumta, ki shem ba dei naduh ka por ka dud ka sngap ha ka por ba dang khunlung, haduh ki pisa tyngka, ha ki por ba la kham heh, bad khatduh dei ka jingkiew sor khah khah ba ki hi ki la pynioh. Hynrei kin leh shuh kumno ka por jong ki la dier, ki sa tip tat ynda ki la dei ban sei pisa ban leit thied kait khun.

Ki kmie ki kpa ki kwah ban pynbiang lut ia la ki khun, hynrei ym ju kham iohi ba ha kata ka jingpynbiang lut ka rieh kawei pat ka ban pynshyrkhei.

Ki Kyntien Pharshi

1. Diengbyllan - U diengbyllan u dei u dieng tylli, ne u dieng uba beit bha ba la shna khnang, ban pyntyllun ia ki mawbynna hyndai, ne ia ki diengbah ba u briew um lah shuh ban shu ring ne tan da ka kti. Une u diengbyllan u lah ban jrong shi pruh ar pruh ne tam katba donkam. La buh ia une u diengbyllan ha madan ar-tylli ne lai-tylli katba donkam. Nangta sa tynrong ia u maw ne u dieng ha jrong jong kine ki dieng, tang shu lah tynrong hajrong jong kine ki dieng sa shu niat ia uta u dieng ne u maw, un shu tyllun namar la iarap tyllun lem kine ki diengbyllan na shapoh.

Tang shu poi ha ka jaka ne hajan ba u briew u mut ban leit buh ki sa weng noh ia kine ki diengbyllan bad bret noh, namar ym myntoi shuh ba la poi ha ka jaka kaba ki thmu.

Ia u briew ne u samla briew uba iap beij ha ka buit pynthame ka thei samla kaba shu leh jan ia u, tang ban shu ioh lad lyngba jong u, ia uwei pat uba ka imon ynda ka la ia kynduh ia uta uba ka mon kam leh jan shuh ia u. Te kum ia uta u briew uba shu shah pynthame, tang ban ioh jingmut ia uwei pat la ong u Diengbyllan.

2. Lainili kitsynrum - Ka Lainili kadei ka jait dieng-tlai kaba rit. Kam ju heh ne jrong palat wat la ka la iaw ne la bun snem ruh. Ynda ka la tymmen ki tnad ba napoh ki sdang iap bad kdiah, hynrei kim hap shapoh madan

ki shu thung-khongpong bad sdien ha ka juh ka dieng. Wat ki sla ruh kim hap, ki shu kylla long kum ki snur thapbawa ynda ki la jan pyut. Kine ki sla ki sur bad soh kyrdot ia ka met jong u diengtlai baroh uwei. Kumta man la u snem, kine ki tnad ki iai kdiah bad thungkhongpong kumta ymdon kawei ru hka tnad ka ban hap shapoh, hynrei kin iai syrtap kawei halor kawei pat haduh ba un da iap tymmen ruh un iai kit ia kane ka synrum. Nalor kata sa ki sla dieng sla siej na jrong ki diengbah haba ki hap bun na ki kiba sah kut ha ki tnad jong kane ka diengtlai. Haduh ba la tap tang da ka synrum suda ia u dieng baroh uwei. Kumta man la uwei pa uwei u dieng Lainili la shu snoh rynjain tang da ki sanium suda. Na kata ka daw la ong ka Lainili kit synrum.

Ia ka briew kaba shu dap bad wan tyllep tang ki jingshem jynjar baroh shilynter ka jingim kawei hadien kawei pat la ong ka Lainili kit synrum.

3. **Niangthangdoh** -: - Niangthangdoh dei kito ki jait thapbalieh kiba wan tur iap ia lade ha ki sharak ne kino kino ki jingshai haka por miet. Tang shu la thang sharak ha ka por miet kine ki jait thapbalieh ki wan swait sawdong ia u sharak ne u jingshai. Teng teng pat ki tur ha u thylliej ding haduh ba la ingkhong sa ki thapniang. Wat la katta kam man thngad satia hynrei kan iai tur sa tur, I kumba ka wan thang khnang ia lade ha u thylliej ding wat ban iap ruh kam khein satia.

Ia ka briew kaba jler thylliej than da kaba pynheh tang ia lade, hynrei kam tip pat ba kita ki jingkren jongka kin pynkhlemrain hi ia ka. Ynda ki kam ki paw ba kam iadei eiei bad ki ktien jongka. Ki ong ka Niangthangdoh.

4. Tiew eit ne Tiew pathaw : U tiew eit ne tiew pathaw dei u syntiew uba phuh syntiew na u thning pathaw. U pathaw shwa ba un soh u phuh syntiew arsien. Ha ka sien phuh banyngkong u phuh tang u syntiew suda khlem pynmih soh ne symbai pathaw, hynrei u iap stai noh. Ia kane ka jingphuh nyngkong jong u pathaw bad u bymsei soh la ong u Tieweit namar ba um don jingsei symbai ne ym don jingmyntoi.

Ia ka briew ne u briew uba kren tang ka ktien hynrei ka kam te em la ong u Tiew eit ne tiew pathaw, (u briew uba shim tang ia ka nam khlem trei ia ka kam).

5. Panshandi, dem lor khah : Ka panshandi, kadei ka jait Dkar barit tam na ki jait Dkar barit tam na ki jait Dkar baroh. Kine ki don, ne kham heh khyndiat ia ki jakoid ki long kiba stet ban par. Kine ki jait dkar ki dem ha u shyiap tang ha ka por sngi, hynrei ha ka por miet ki kham sngewtynnad ban dem ha ki kynja diengrit kiba don harud wah ne ki khah. Lada leit haka por miet harud wah ba don bun kine ki panshandi phin shem ba kin ia dem lang ar lai tylli ha u juh u khah ki nang ban kiew dieng. Haka por ba ki dem kumta baroh ki ia pynieng la ki ryndang sha sahit i kumba ki ia peit ia ki

khlur ba tyngshain ha sahit. Tang shu don ba leit hajan, kin shu iahap lympat shapoh bad iarung artat shapoh um, ne thliew katba lap bashem.

Ka don ka jingiathuhkhana na ki tymmen, ki ong ba shisien kawei na ki panshandi, ka iapoi kha bad u Lurmangkara. Hynrei namar ka jingkren hangamei, bad jingsniew ktien jongka, u Lurmangkara u phet noh sha iing kur khlem wan phai shuh bad ka. Wat la katta ka leh kum bym suitniew eiei, kam kwah pat ban pan map ne ban pyndem. Ka nangbuh pynban da ka jingmut ba shano un leit um banse ban wan phai ha kawei ka sngi. Hynrei ynda um wan shuh ka sa babe ia la ki jingleh lajong. Kumta ka la phah ktien ba un wan phai biang, hynrei um wan phai shuh.

Ia ka briew kaba iai ap khmieh lynti ia ka jingwan phai biang u lok jongka, uba la phet noh. Hynrei um wan phai shuh wat tang ban kynmaw ruh um kynmaw shuh. Ia kum kata ka briew kaba iai ap khmih lynti la ong ka panshandi dem lorkhah.

6. **Simtyngwing die kmie** :- U Simtyngwing udei u sim uba shait don barabor harud wah, ka rong jong u, u long rong sawbyrnong u don ka jingthoh dak lieh na khlieh. U sngewtynnad ban her na uwei u maw sha uwei pat. U kha pylleng ruh ha ki krem ki kroh jong ka rud wah.

Hyndai ki ong une u sim udei u briew. Ha kawei ka por ladon ka jingiashad ia kmen u laiphew jingthaw baroh. Te u ruh u la kwah ban leit peit kai, hynrei u sngewlehrain namar um don ki khor ki khriam ban phong. Khatduh u la pynkohnguh ia la ka kmie ba un leit buh bynda ha uwei u Mahajon die jain, ban leit shim jain ban phong. Uda kular ba un sa leit siew pat ia ka ram da kaba leit wad bylla ban pyllait mraw ia la ka kmie. Ka kmie ruh ka la kohnguh ba un leit buh bynda iaka.

Hynrei ynda la kut kata ka jingiashad ia leh sngewbha um leit siew shuh ia kata ka ram ha uta u Mahajon. Namarba um leit siew shuh ka kmie jong u ruh ka la kylla long ka mraw jong uta u Mahajon. Naduh kata ka por la khot ia u, u Simtyngwing die kmie.

Ia u briew uba iabeh tang haka riam ka beit, ka leh kmen leh sngewbha pyrthei bad pynlut phut ia ka spah ka kmie u kpa, haduh ba ki kmie ki kpa ki kylla long kiba dapram namar jong u. Ia kum uta u khun ki ong u Simtyngwing die kmie.

7. **Simlaidieng :** U simlaidieng udei uno uno u sim ba la set hapoh ka ruh. Kham bunsien hapoh ka ruh ki buh laitylli ki dieng. Artylli ki buh hamar pdeng ka ruh pajieh khyndiat uwei u dieng na uwei pat. Katba ia uba lai ki buh kham hajrong ban ia kine artylli. U Sim hapoh ka ruh um ju shongthait hynrei un iai rynsied na uwei u dieng sha uwei pat, bad u

lah ban leh kumta baroh shisngi. Ha ka por miet pat kham bun sien, u sim u leit dem ha uta uwei u dieng uba don kham hajrong.

Ia ka briew ka bym ju shongneh, ne shongkhop hala iing lasem, hynrei kaba im sngi tang ban leit shangtyngkong iing briew ban iathuh khana lorni ia ka kam kiwei la ong ka Simlaidieng.

8. **Puittangkuli kynjih mawsiang :-** U puit tangkuli udei u jait puit uba sngewtynnad, ban dem ha ki mawsiang ne kiwei pat ki maw, khamtam haki rud wah ne jaka kaba sngem.

Ka rong jong une u puit tangkuli ka jan long hi kum u maw. Ka bynta ba hajrong kaba kdup ia ki thapniang ka long kaba eh. Um lah ban her jngai kum kiwei pat ki jait puit, hynrei u shu rynsied na uwei u maw sha uwei pat. Lada dei ha ki mawsiang kin shu rynsied bad hap ha u juh u maw. I kumba ki shu shap mastieh hajuh shi hajuh khlem don jing ipyrwa eiei wat lada wan ka umsaw jong ka wah. Kumta ki sa sien u puit tangkuli kynjih mawsiang.

Ia u briew uba pynlut kai ia ka por tang ha ki rong tamasa, leh sngewbha ia la ka met khlem da pyrkhat ba kita ki jingim sngewbha jongu, kin pynpoi pynban sha ki jingjynjar bad jingkyrduh ha ki sngi ki ban wan. Ia kum uta u briew la ong u puit tangkuli kynjih mawsiang.

9. **Ka tiewlalyngngi pepshad :–** Kane ka jait syntiew ka shait mih shi kynhun ha ki jaka kaba kham long riat. La ong hyndai kane ka syntiew ka dei ka thei-samla kaba khreh naduh dangstep ban leit shad. Sha kata ka lympung ba la ia pynbeit lang ki laiphew jingthaw baroh, ban pynlong ka shad suk mynsiem. Kum ka samla briew ka da kwah ban pynkham bha briew kat ha kata ka lympung ban leit shad.

Hynrei namarba ka la pynlut por baroh shiteng sngi ha shyngiar ha kaba leh khynraw kampoi kynmaw ioh ba lap dier ka por. Te katba kan khreh mih ma ka na iing, ki nong-shad ha lympung ki la ngiah. Ynda ka la iaid ia kata ka lynti ba jngai, shwa ba kan sa poi sha kata ka lympung shad, ka sngi kala sep noh, ki nongshad ki la leit phai noh. Ka pat tang ban iohi ia kata ka lympung ruh kam lap iohi shuh. Kumta da ka jingsngewjah burom, ka noh iap ha kawei ka riat bad ka la sah kut hangta, bad ka la kylla syntiew. Naduh kata ka por la jer kyrteng ka Tiewlalyngngi -pepshad namar kam lap shuh, ka la pep noh.

Ia ka briew kaba leh suki jai jai haba ka mut ban beh ia kano kano ka kam ne haba leit shano shano haduh ba la lap dier noh ka por kam lap shuh. Ia kum kata ka briew kaba leh suki la ong Tiewlalyngngi-pep shad.

10. **Ka Sharyntoh :–** Ka sharyntoh ka dei ka jait puit kaba heh bha. Ka don ki thapniang, hynrei kam da smat ban her ka shu par, ka daw ka long lehse ba ka met jongka, ka khia

than. Ka dur jongka ka long kumne :- Ka khlieh ka pyllun ki khmat kiba heh, ka shadem jongka, ka rit haduh ka bynta ban sa ia kynduh bad ka kpoh. Ka kpoh pat ka heh bad jrong: Ka don artylli ki kynja kti kiba heh bad ba long dur kum ka bniat kurat. Lada kem kan ialeh ban trud bad khlong da kine ki kti banep. La ong ruh ba kane ka sharyntoh ka lah ban khlong pynmatlah wat ia ki kynja bsein barit. Tang shu leit hajan bad leh kum ban kem kan kner ia kita ki kti ban ia shoh ne trud. Ka kha pylleng ha ki phlang bad la sop ia ki pylleng da ka kynja kynphad ba jwat.

Ki tymmen ki ioh na lum na wah, ki wan rah sha iing ban bam bad ban pynkmen ia la ki khun. Ynda poi ha iing ki pyllait ha madan, nangta ki sa ong artat long kumba pynhikai "I hep i ieid katno ia imei ?". Kida leh kumba leit shim ia kata ka sharyntoh, ka pat ka kner la ki kti ban trud ne khlong. Kata ka jingkner ne pyniar kata ka sharyntoh i kumba ka iathuh ia kata ka jingkylli, baieid katta ka jingiar ki kti jongka. Lada kylli biang bad leit tynruh kham hajan kan kham pyniar shuh shuh ia i kti i kumba ka iathuh ba kham ieid kham bun ne kham heh.

Ki khynnah ki tang shu ioh ia ka ki ialum shi lymbung bad ia kylli iwei hadien iwei da kaba leit kdew kti. Ka sharyntoh ruh katba ki kylli bad kdew kti kan pyniar ia ki kti ban khlong. Ki khynnah pat ki nangmut ba ka iathuh shisha ia kata ka jingkylli bad tip ruh ba ki ieid katta.

Ia u briew ne ka briew kiba iathuh pynheh, ne na ki kam rit kam ria ki pynlong sha kiba heh. Ia kum kata ka briew kaba shu pynheh iaka bymdei la ong ka sharyntoh.

11. **U Batiambait** :- U Batiambait udei u jait kynbat, ne phlang uba mih kham bun ha ki jaka ba long shrah ne rud wah basngem. U long u kynja diengrit uba jrong haduh shipruh lada dei ha ki jaka kaba bha. Ka met jong une u jait phlang u jem bha lah ban kyrjaw lyngkhot lyngkhai.

Ki riew tymmen ki ju pyndonkam ruh ban saitjain da une u jait phlang u mih thnam sabon. Ki syntiew jong une ki long sawbyrtem, ki soh pat kim pyllun hynrei ki long lytir bad kham heh namar pdeng met katba na tduh baroh arliang ki khamrit lyshiun. U tang shu la ih bha u soh u long byrtem ha ka rong, bad lada tang shu pynkhih tiak tang khyndiat un pait bad klie mlon ia lade, i kumba u phoi ia kita ki nongwan pynwit. Ki khynnah ha nongkyndong ki ju ktah kai ynda u la klie kumta ki pyntyngkhap ia ki shkor kumba deng ksiar ne soh shkor.

Ia u briew uba khong beij bad leh phoi tang shu kren bakla, wat haba shu kren kai ia pyni ia ka jingbakla jong u hi ruh. Kum ia uta u briew uba phoi bad thud shen la ong u Batiambait.

12. **Dongshimat** :- Ka dongshimat kadei ka kynja tyndong siej shi-pung ba la khrai noh ia ki mat. Kaba long ha ka dur ka dong sliewding. Ia kane ka tyndong ne dong shimat ym ju kham kynmaw kano ka khlieh bad kano ka trai. Hynrei haba pyrsad kumba sliewding, la shu pyrsad kat na balap, bad kam don jingiapher eiei.

Namar kata lada pyrsad na kawei ka liang kan mih noh na kawei ka liang. Kumjuh ruh lada thep da ki dieng lyngkhot ruh kin hap ha madan namar ka pei thliew lyngba sha shiliang.

Ia u briew ne ka briew ka bym lah ban set tang ha lade hi, ia kaei kaei ka bym long iathuh briew. Hynrei ka tang shu tip bad iohsngew, ka iathuh pynban kylleng ha ki lok ki jor, haduh ba la bna paitbah ia kita ki kam bymlong iathuh briew. Ia kum kata ka briew ka bym lah set tang ha lade la ong ka Dongshimat.

13. **Sewbnalat** :- Ha kano kano ka jaka ba don ka jingkhawai khamtam la ha ka jingiathoh shongkurim ne iap briew. Kumjuh ha kiwei pat ki jingkhawai kum ha ka khawai jer khun bad kiwei kiwei pat ki jait jingkhawai. Phin lap ba ki ksew kiba la bun sat, tip kumno ki tip ki bna badon jingkhawai ba lah ban ioh ka bam pahuh. U briew te u lah ban tip bad leit namar lehse u iadei ba haing hasem, ne la khot lawer ia u ban iarap lem lada dei ha ka kam iap kam im. Hynrei ia u ksew te ym don ba khot bawer u shu leit hi, nalor kata ki ksew ki leit, kim tip

ia ka lehrain kim tip ki trai jongno. Hynrei shisien ba ki la leit, kin ia byrngem ia dait para ksew.

U briew ne ka briew kaba shu leit hi sha kano kano ka jingkhawai ki lok, khlem da don ba khot bawer ia u ne ka, nalor kata haba ki leit ruh ki leit ia bun nia da ki ktien khlem akor, ki syriem ia ki ksew. Kumta ia kita ki jait briew kiba poi lut haman ki lad khlem da don ba khot la ong Sewbnalat.

14. **Naikhatsaw-synnia** :- Ki longshwa manshwa, ki tip ia ki saw-samoi da kaba khein ia u bnai. Ki tip u bnai u la dap katno miet naduh ba u sdang mih haduh ban da sep. Te kat ban da pyllun bha kum ka pliang ki shem ba u shim por haduh khatsaw miet ne khatsaw synnia, bad dei ha kane ka khatsaw miet u bnai u jliah khyndew. Naduh ka miet ba khatsaw u bnai un sdang ban ngen noh ter ter haduh ban da sep.

Ia u briew uba la ih bha ha ka dur ka dar bad ka rynieng bad la dei artat ka por ia u ban leit iing briew noh ki ong Naikhatsawsynnia.

15. **Khunshapuloit** :- Ka shapuloit ka dei ka sim kaba rit bha, ka rong jongka ka long jyrngam malu mala, ka shyntur kaba nep. Kane ka shapuloit lano re tyngkhat, ka kha kawei ka pylleng kaba kham heh arshah ban ia kiwei pat ki pylleng, ba ka ju kha barabor. U khun sim uba mih na kane ka pylleng udei u Kbeit

Te naduh ba dang puh khun sim u heh arshah laishah ia ka kmie. Katba nang mih ki sngi, une u Kbeit u nangheh haduh ba ka kmie kam nud shuh ban tur madei hajan. Namar ka tang shu wan her hajan ha ka por ba ka wan rah jingbam u ang ka shyntur haduh ba ka kmie kan da her syrngiew.

Kumta haba ka wan ai jingbam, ka tang shu poi hajan ka shu pynhap na jrong. Lada dei ha ka shyntur te u la don bok, hynrei lada lait sha-rud te u la shu duhci. Ka kmie tang ban leit pynkhar ruh, kam nud ioh shah klun tylli pynban ia lade.

Kham bun sien une u kbeit ynda u la nang heh, um sngewmyllai shuh ia ita ijingbam ba wan rah ka kmie da ki khniang bad ki wieh rit. Kumta ha kano ma kano ka por lada ka kmie ka kum leit tur kham hajan ban ai jingbam. Une u khun shapuloit u kynrup thrait ia ka kmie u nguid tyllan artat. Dei naduh kata ka por, ynda ym don ba wan rah jingbam shuh, usa sdang khreh wad jingbam hi.

Ia u khun ba ki kmie ki kpa ki la pynsan pynrangbah u bym don jingsngewnguh pat Hynrei u byrngem byrsit bad ban shoh ia ka kmie u kpa. Ia kum uta u khun la ong u Khunshapuloit.

16. **Wang bamim :—** Ki wang ki don bun jait, katkum ka jinglong shriew kmie. Ka shriew lieh ka pynmih ki wang jyrngam, ka shriew iong ka pynmih ki wang saw-byriong bad kiwei pat kum ka shriew khlaw ka pynmih ia ki wang khushu.

Kane ka wang bam im ka mih na ka shriew iong, bad dei tang kane ka jait wang ka bym lei lei ban bam im. Kham bun sien ia kane ka wang ki khleh lang bad ki kynja soh-ba jew, kum ki sohjew, sohphie, sohkynphor bad kiwei kiwei ki jait sobjew. Wat la, la khleh im ruh kam buit hynrei ka iasboh bang pynban. Na kata ka daw ki sa ai kyrteng ka wang bam im namar lada bam im ne shet ruh ka long kumjuh.

Ia u briew uba jemnud than kat haduh ia ka bymdei shuh ban jemnud. Ba wat ki lok ki jor ruh kim don jingkhein briew shuh ia u. Ia kum uta u briew la ong u wang bam im.

17. **Mensuhsyntiew :-** Ka por samla, dei ka por jong ka jingim u briew ba dap tang da ki jingkmen bad jingsngewbha suda. Met bad mynsiem ka shu phuh kmen lynter, namar bym pat don kano kano ka jingthoh dak mong ha ka liang ka pyrkhat ka pyrdain, kiba ban khia bad ki bym ju lait shuh. Ki dang long kum ki syntiew ba dang shylluid jong ka por pyrem ba wat ka mariang ka phuh phyrnai.

Lada kano kano ka riew tymmen kaba nangbha ban pyniajan bad pynia kynduh lang ia kine ki samla kynthei bad shynrang ha ka shongkha shongman, bad kiba iaineh ha ka long iing hadien habud. Ia kum kata ka tymmen la ong ka Men suhsyntiew.

18. **U Siej liar ngot :-** U siej liar ngot udei u siej u ba la kdiah kliar naduh ba udang long siej lung na kano kano ka daw. Kum haba u sakhniang ne dei ba u kdiah ba pawang jubor ka eriong erngit kumta u sa kdiah. Ia une u jait siej ba la khein ne kdiah kliar naduh ba u dang lung, wat la u la iaw tuh kim ju kham pyndonkam shuh namar u shroin bad um neh slem.

Ia u briew ne ka briew kaba la shah pynjot ia lade naduh ba ka dang sdang khie samla bad kata ka jingjot ka bym lah shuh ban maramot. Ia kum kata ka briew ba la jot la ong ka Siej liar ngot.

19. **Niang Kongwieng khlem sniew :-** Ka Niang kongwieng ka dei ka jait khniang kaba pher na kiwei pat ki jait khniang. Kam don shyntur. Hynrei kaba kham phylla shuh shuh ka long ka kam don snier. La shu pyndap ia ka kpoh jongka da ka lyer suda. Lada peit bniah ka don uwei u kynja tyndong uba long kum u sur jong u Hati naduh khlieh haduh mar shiteng ne u kot naduh ka kpoh jongka.

Kane ka khniang kam ju bam soh ne sla dieng ne kino kino ki jait jingbam ba eh. Kumta ka shu kjit ia ki um jer. Ka jingim jongka, ka long tang ban shu pah lynter lajan baroh shisngi.

Ia u briew uba iathuh sarong khyllew tang ia lade, sngew kumba u la tiang lut nadong shadong. Phewse u bymsap ciei ruh em. Ia kum uta u briew la ong u Niang kongwieng khlem snier.

20. **Peh sylli pam shiwait :-** U peh sylli udei u kynja siej ba la lit pynnep bha kum ia u speh. U speh udei u kynja banep na khmut. Lada pom ia u siej ne namlang bad lah ban pyndkut da ka wait prat banep tang shisien pom uto u siej un nep bha har lajan kat ka thyllien wait hi, bad lah ban mynsaw lada leit ktah madei. Ia une u siej ruh lah ban ong u speh.

Ia u briew uba stad bad nep jingmut uba iohi jngai la ong u peh sylli pam shiwait.

21. **Wang kushu :-** Ka wang kushu kadei ka wang kaba mih na ka shriew khlaw. Lada peit liak ia kane ka wang kam idon jingiapher eiei na ki wang jong ki shriew ba thung u briew. Lada jia kumno re kumno ba ioh jliah ne ioh bam ia kane ka wang kan buit haduh ba ym don balah shah. Kata ka jingbuid da sngewthuh shynna kumba par u khniang ha ka snieh doh. Lada ka jingbuid ka la jur than ka lah ban pynpdung ia ka sniehdoh.

Nalor kata lada shet ia ka shriew jongka, katba nangshet katta nang eh, kam ih satia ban ioh bam im ia ka shriew lei te ym nang ong shuh kan long kumno ?.

Ia u briew ne ka briew kaba domriang, tang shu kum leh ne kren bakla ne ioh pynthut khyndiat kin buh ingtyrkhong wat ban pynhiar kput. Ia kum uta ne kata ka briew kaba domriang la ong ka wang kushu.

22. **Miaw bam khun** :- Don ka jait miaw, haba ka kha khun, ka bam noh ia la ki khun, iwei hadien iwei pat haduh ban da lut baroh. Kane ka jait miaw kaba bam ia la ki khun dei ka jait miaw tuh. Tang shu la kynjah briew kan khura ia ki khiew jyntah, haduh ba la shitom ban sumar bad lap iaka Kan shang man la ka thliew iing ban leit wad tuh doh ne dohkha, ha ka por mynsngi ba kynjah briew. Ka long kaba sian haduh katta katta, lada don briew ha iing ki trai kan leh kum ka bymtip bym bna ei ei ka jingi tipsngi. Hynrei tang shu la kynjah jar, tang katta la kut ki jyntah lada ym sumar bha.

Wei shisien ba ka la sdang bam ia la ki khun shisien kan iai bam barabor. Ki khun ki tang shu la mih pyrthei tang katto katne por ki kylla long ki jingbam shngiam jong ka kmie jongki hi. Na kata ka daw la ai nam ka miaw bam khun, bad kham bunsien dei tang ka miaw hi kaba bam iala ki khun.

Ia ki kmie ki kpa kiba la don la ki khun, bad kiba ialam ia ki sha ka jingsniew, bad dei na ka jingleh jongki ba ki khun ki kylla sniew haduh ban da poi sha ka jingjot thiaw. la kum kita ki kmie ki kpa kiba long ka daw jong ka jingjot ki khun la ong miaw bam khun.

23. **Khun jynrein** :- Ki jynrein ki dei ki jait khniang kiba mih na ka met u briew. Ki riewstad ki batai ki ong ba ka met u briew ka don ki kynja thliew barit bym lah ban iohi da ki mationg jong jongngi. Hynrei lah ban iohi ia kita ki thliew da kaba pyndonkam ban peit da ki jait it pynheh dak.

Dei na kine ki thleiw ba ka umsyep napoh ka met u briew ba mih noh shabar, bad haba ka mih kumta ka da rah lang ryngkat ia ki jakhlia baroh shabar. Dei na kata ka daw wat la ngi la phong jain, phong nep bym lait rung shuh u pum pum ruh sha ka met. Hynrei ngi shem ba hadien ba la mih ka umsyep na ka jingshit, haba ia lehkai ne trei jingtrei. Ngi tang shu shut ia ka met da ka kti ngi shem ba mih ki tngit, ka daw ka long ba mih lang ka jakhlia napoh ka met ryngkat ka umsyep.

Lada ngim ju sum kine ki jakhlia kiba mih napoh ka met suki suki, ki set noh ia kine ki thliew syep. Kumta ki jakhlia napoh ka met kim lah shuh ban mih shabar, hynrei ki sahkut shapoh ki ia khleh lang bad ka

snam sniew ki sa kylla khniang bad mih shabar kum ki jynrein ki par ia ka met bad nang kharoi bad bam ne kjit snam na ka met u briew hi.

Ia u khun uba bam lut phut bad kjit lut ia ka kamai bad ka spah ba ki kmie ki kpa ki la trei shitom. Hynrei ki lut khoit ha u. Ia kum uta u khun la ong u khun jynrein.

Khlein la thang jwat la bam :— Kano kano ka khlein tang shu la pyndei ding ne kano kano ka kynja bakhluit kan um lin, bad jaw ha madan. Ha ka por ba ka khlein kala jaw, kata ka doh khlein i kumba ka la ih bad long bam. Hynrei lada ieh pat tang shipor ka da la pjah sa peit kata ka doh khlein, kam pat leilei ka dang im hi kumjuh. Ka shu um tang ka bynta ba ha jrong katba ka bynta ba shapoh wat tang ban khluit ruh kam pat khluit. Kumta ka long kaba eh ban ong ba ka khlein ka la ih ka tang shu jaw khlein, haba bam pat tang ka bynta ba ha jrong ka jem hynrei shapoh pat ka jwat kumjuh namar kam pat ih. Na kata ka daw ki sa ong ia ka khlein la thang hynrei ka jwat la bam. Ka jwat kein namar ka shu um tang na jrong.

Ia u briew haba sngap ia kaba u kren sngew kumba un sa leh noh ne un sa ai noh hi kein ia kaei kaba ula kular. Hynrei kita ki kular jongu ki shu kut noh tang ha ka jingkren. Ia kum uta u briew uba kular kai la ong khlein la thang jwat la bam.

25. **Kumba pynsalia ka simet :-** Ka simet kadei ka jait khniang ne tyllah syiar, kiba rit haduh katta katta. Khamtam ha ka por ba ka syiar ka dang shu dep puh ia ki khun syiar ki bun haduh katta katta. Wat ka syiar kmie ruh ha kane ka por ka da raikhoh namar ka jingdait kine ki simet. Lada jia ba u briew u kum ioh leit tur hajan ha ka ruh syiar ki tang shu ioh par ha ka met un ym ioh thiah ioh dem shuh, kin dait ia ka met ka phat haduh ban da buit ka met baroh kawei.

Ia u briew uba thlia, bad im sngi tang ka wohnia wat ia ki kam kutia mutia, haduh ba ki lok ki jor ki sngew salia ban ia juh iajan. Ia kum uta u briew la ong u pynsalia kum ka simet.

26. **Tep eit miaw ia la ka iwtung :-** Ka miaw haba ka leit eit ka da tep noh da u khyndew haduh ba ka eit kam paw shuh. Hyndai ki tymmen ki iathuh ba hadien ba ka miaw ka la phet noh na iing u khla ba ka sngew shitom ban trei kam shakri, ka la leit kyrpad ia u khun bynriew ba un ia khot ia pain noh ia ka sha iiug jongu. Ka da kular ba kan iarap ban pyniap ia ki khnai ki khniang ki bsein kiba wan ha iing jongu. U khun bynriew ula pain ia ka, hynrei u khla pat ula wad la thud ia ka hangno ka don. U da byrngem ba un tang shu lap hangno hangno un shu sip khlem jingmap. Ka miaw ynda ka la tip ia kata ka la tieng her syrngiew, hynrei ka la lait im namar ka la shu set kut ialade hapoh iing jong u khun bynriew. Dei

tang ha ka por ba ka leit eit ka mih shabar, hynrei ka da tep noh namar ka sheptieng ioh un wan lap u khla kumta unsa sma syrwet bad bud dien ha ban da lap. Dei na kata ka daw ba ka sa tep noh khnang ba ka jing iwtung jong ka eit kan ym sma shuh.

Ia u briew uba la leh ia kano kano ka kam sniew, hynrei tang ban lait na ka khlemrain bad ka jah burom, u len bad sait kum u ba hok eh. Ia kum uta u briew la ong u tap eit miaw iala ka iwtung.

27. **Leh tad dor kum ka kha u jai :-** Ka kha u jai dei ki jait dohkha kiba ialang shi kynhun kynhun. Tang shu la dei ka por kha pylleng baroh ki ia mih noh na ki wah bah, bad ia kiew sha ki um saw ba wan shlei na ki lum bad ki them. Khlem da pynkhat lada jia ba kata ka jing wan shlei kyrthep ka um saw ka rngad noh aiu kan jia ia ki. Hynrei ki iai tur sha khmat katba ki dang ioh jaka. Ynda ka jingshlei um ka la rngad noh ki bapli ki shu ia sah kut kat sha ba lap ba shem, ha kano kano ka jaka kaba shu lang um shi lynnong. Lada u briew u lap ia ki un shu kem suk khlem lait im i wei ruh ha ban da dap khung syndon. Kam da bang namar ka la jem met. Dei kum ha kane ka por ba ioh tad lada thied dohkha u jai namar ka jingioh dohkha ruh ka long kaba suk haduh katta katta.

Ia ka briew kaba iaid awria tang ha ki kam pohjait kiba pynpoh ia ka long briew man briew ia kum kata ka briew la ong - Leh tad dor kum ka kha u jai.

28. **Kosiang pynshad thma !—** Naduh kulong kumah, ki ong uwei u myrsiang u la iap mat ia ka lok u khla. Kumta khnang ban ioh ia ka ula thaw buit ban pyniap noh ia u kpa ki khun jong ka. Khatduh ula leit sha u 'Niang bri u la ong, "Ko um 'niang u khla ia phi te u byrngem u ong ngan tang shu ia kynduh para marwei, ngan shu troh bad khem kumba khem japu. Tip na kano ka daw u khlem iathuh, kumta nga shu wan iathuh khnang shaphi ba nga sngew ieid ba phin da sumar noh haba phi iaid sharum shaneng. Tangba wat iathuh kein ba iathuh ma nga ioh u pyniap bein ia nga" la ong u myrsiang.

Ynda dep nangta ula leit iakynduh sa ia u khla ula ong, "Ko 'umla nga shu wan ban iathuh haphi jar jar u Sniang nga iohsngew u ong pha la wan shang madei ha kane ka jaka ka jong nga ngan tang shu ia kynduh ngan shu prat kumba prad kyntem phan ia shem kmie." "Ban da kumta mano ban sma para rangbah" la ong u khla. "Ha ia pynong lem 'umsniang ngan kup ngan phong da ei ban iada na u sniang ?" la kylli u khla. "Wat khuslai 'um la phi dei ban kyllain ia ka met jongphi baroh kawei da u jyrmi lada u sniang un prat ki bniat jong u kin woh bad sah kut" la ong u myrsiang." Mar ia dep nangta ula mareh bran sha u sniang, "Ko 'um Niang u khla sa katno un sa lap iaphi ula khreh la khrum da ki tiar iapom suda phi la pynkhreh ban kup ban phong daei ?" la pynkyrkieh u myrsiang.

"Tip nga khlem pynkhreh ei ei, te kumno heit un shu wan kumta haba tang ia ka daw ruh ngam tip balei un shu dom kumta ia nga kat haduh ban hap ialeh da ka thma?" "Em ngeit ia nga ia ka daw te ngam tip tang ba ula khreh. Kloi phi dei ban riam noh" la ong u myrsiang. "Haba kumta ngan kup ngan phong daei sha 'um sniang? ha ia pynong lem maphi seh." "Kyrsum da ka dew byrtha baroh shimet haduh ban da rben smam lait noh tang ka shyntur bad ki bniat ban ioh iakhun. Nangta sa thad sngi haduh ha ban da tyrkhong bha. U Myrsiang uba la nang peit syntiat na kyndong, ynda ula iohi ba u sniang ula thad sngi bad la tyrkhong ula leit bran ban leit iakynduh sa ia u khla. Tang mar ia poi u la ong "la 'umla ia leit noh mynta hi lymda kumta te phin ym iohi shuh ia la ki khun. Katba nga dang leit sngap syntiat nga ioh sngew ba u ong ia ki khun rangbah jongu arngut ba kin leit ia pan tiar iapom kylliang na ki paralok bad kin sa wan shibit por miet ban pam naphang ia ka lok bad ki khun jongphi. Mynta u don marwei u dang thiah thad sngi hangtai ha shiliang kane ka them" la ong u myrsiang.

U khla ruh khlem bun nia da ka jingsngew bitar ula leit bad tang mar shu ia poi ula shu kynrup trait hadoh pum mih ka tdem dew byrtha. Mar kumta u sniang ruh ula ieng kynsan bad prat jubor dkut shi syrtap ki jyrmi. Ha ka jingialeh ba shyrkhei ki snier u khla ki shlei shabar bad ula dkut mynsiem artat. Tang shu la iap u khla, u myrsiang ula pyntip sha ka lok

ba kan leit peit leit jngoh. Katba ialade pat ula mareh sha khmat, u da rung artat jluk sha ka kpoh u khla. Tang mar ia wan poi ka lok u khla, u myrsiang napoh kpoh u la ud pang nangta ula ong ia kata ka lok u khla ba kan wad panah noh da uwei uban iarap bsa ia ki khun jongka. "Ko kmie ngam lah shuh ban dang iohi slem ia kane ka sla pyrthei, hynrei to da kohnguh ba phin wad da u panah 'siang namar lada phin wad da ki para khla kin sa hap ha kajuh ka apot kaba kum kane" la ong kata ka sur. Ka kmie ki khun ynda ka la twad ia ka sbalangmat la dait thah sam sam um im shuh hu . . . u . . . hu . . . u ka iam pangnud. "To kein kpa ngan kohnguh katba phi ong" ka ieng ka leit noh artat. Tar g shu la leit noh ka kmie ki khun u khla, u myrsiang ula mih bluit na kpoh u khla, ula leit sum leit sleh bad leh khynraw kynjriang, u sa leit kai artat sha iing jong ka.

Naduh kata da ka buit phon jongu, ula ioh ban ia shongkha bad ka. Hynrei ka jingiap u khla dei tang na ka jingpynshoi pynshad u myrsiang, ki sa ong haduh mynta u kohsiang pynshad thma.

Ia u briew uba pynshit bad kynshoit ia u para marjan, kat haduh ba kin da kylla ia shun ia bishni wat haduh ka jing ia umsnam tang na ka daw jongu, ia kum uta u briew uba pynshoi la ong u kohsiang pynshad thma.

29. **Phiang phiang bam sih :-** U Phiang u dei u sim ba ka rong jongu ka long jyrngam bad uba sngewtynnad ka sur pah jongu. Une u jait sim u long uba bam sih bha, u bam bad puh wat ia ki kynja pyut kat haba lap ba shem laiphew ka jait. Na kata ka daw ki sa ong u Phiang phiang bam sih.

Ia u briew uba iaid awria iaid bun kynthei la ong u Phiang phiang bamsih.

30. **Bam kumba bam lap tuh u ksew :-** U ksew tuh barabor u long uba sian, u tang shu ioh rung ha ing jongno jongno, haba ym don briew, lada u ioh tuh ja, na khiew un bam pynhiar sat. Ban da dei lei lei i khiew rit te un bam lut khoit marwei khlem pynsah wat tang shi sapit i sohkhaw ja ruh kumba khling shisha.

Ia u briew uba tang shu ioh jingbam phylla, u shu bam rakot haduh ba la i paw bieit sa ki lok ki jor, ia kum uta u briew la ong ba u bam kumba bam laptuh ka ksew.

31. **Bam doh im doh peit kum u suri ba pynjot :-** U Suri u dei u jait mrad uba long syriem ia u myrsiang, tangba ka khmut jong u ka kham nep. Lada ki don lai, saw, san ne bun tylli, hapdeng jong ki u don sa uwei pat uba ki khot u Syiem Suri. Une u Syiem Suri u long uba rit tang kat ka miaw ei-ei. Ki tang shu lap kano kano ka mrad, ka skei, ka sier ne ka masi ka blang, ki ker ki ap sawdong. Katba uta u syiemsuri pat u tang

shu ioh lad tiak, un shu rynsied un dait na ki doh jem. Katba u nang dait u bam rynieng katba ka mrad ka dang phet iap. Ha kaba khatduh ka mrad ka kyllon iap, katba uta u suri pat u bam krem haduh ban da poi sha ki bynta jong ki doh jem hapoh ka met mrad. Ynda ula kdang u sa mih noh. Kita kiwei pat ki ap sawdong ia kata ka mrad iap haduh ban da mih shwa uta u syiem napoh kpoh jong ka mrad. U tang shu la mih ki ruh ki sa ia bam.

Ia u briew uba nud ban kren thok kren lamler, pyllein pyllein wat ia kaei kaei haba paw shai, ia kum uta u briew la ong u Bam dohim doh peit kum u suri ba pynjot.

32. **Ktah mationg** :- Ka mat iong ka dei ka pyllew khmat ba la ker sawdong da ka matlieh; ba lah ban iohi ia ka dur kum ka iit. Ia kane ka mat iong ym don mano mano ba lah ban shah lada ktah kai. Wat haba kum ioh rung u kynja pui pui barit ruh.

Hynrei ka mationg hangne kam mut ia kato ka pyllew khmat iong. Ka mut ia ka jingsngew mong ka mynsiem. Haba don mano mano ba kren pynmong ia ka mynsiem, ka dohnud ka pang bad ka bym lah ban shah ka long kumba wan dung ia ka pyllew khmat iong. Te haba uno uno u briew u kren pynjah burom ia uwei pat u briew kata ka jingkren ka pynmong ia ka jingsngew.

Ia u briew uba kren siat pharshi pynkhlemrain ne pynjah burom ia uwei pat u para briew hakhmat ki lok ki jor. Ia kum uta u briew la ong u ktah mationg.

33. **Kohnguh ka khlieh kyrngah ka tdong kum u ksew :-** U ksew haba wan lyngkha u trai ne u wan na shano shano, u da leh kmen. Don u ksew uba da leit tan naduh phalor, u wiar, u kynwow, u leit jliah leit snoh ia u trai ryngkat ka jingtalain tdong. Kane ka jingtalain tdong ka ia long mar pyrshah ia ka jingleh ka khlieh jongu. Ka jingtalain tdong sha kamon kamon kadiang kadiang ka long syriem ia ka jingkyrngah khlieh u briew haba um treh ban leh ei ei. U briew pat de haba u iohi ia kata ka rukom leh u ksew, ha ka jingiapher ka khlieh bad ka tdong u sngew ba ka ia pher na ka jinglong ha u briew. U briew shisien ba u pynpaw ia ka jingsngewnguh ne jing bym sngewnguh u leh ne pynpaw tang shisur. Katba u ksew pat u pynpaw ia ka jingsngew kmen ne sngewnguh ha ki ar rukom. I kumba u leh arsap, u iaroh bad bein ha kajuh ka por.

Ia u briew uba kren iaroh ne kohnguh tang ha shyntur, katba hapoh mynsiem pat u bein, ia kum uta u briew la ong u kohnguh ka khlieh kyrngah ka tdong.

34. **Iadait kumba iadait ki ksew :-** Ki ksew lada kin tang shu ia kynduh hangno hangno, ka jinglong jongki ka long ban shu ia byrngem i

wei ia iwei pat, don ki khep ba ki da ia kynrup hadoh. Lada don lei lei artylli, ki tang shu iakynduh ia uwei pat u ksew kin shu beh thong ha ban da lap ban ioh dait. Kane ka jinglong kam dei tang haba iakynduh ia kiwei pat ki ksew, hynrei wat hapdeng shi hynmen para ne ka ksew kmie bad la ki khun. Lada bret jingbam hapdeng jongki, kin iakynrup bad ia byrngem iadait khlem don jingsngew synei ne jing ia ai lem iwei ia iwei pat. Hynrei kat uba khlain bor un shu thom jubor bad knieh tang halade.

Ka iing ka sem jongno jongno kaba ia im tang ka iadait ia shrut, ne iamai iania hapdeng jong ki khlem don jing iasuk iasain, ia kum kata ka iing ka sem la ong ka iing kaba iadait kumba iadait ki ksew.

35. **Kyrhuh kum u Laren khlem dum slap** :— Ka jingkyrhuh Laren ka dei hi ka jingkyrhuh pyrthat, tangba ka don arjait. Haba kyrhuh u pyrthat u slap ruh u thch bad jur bha. Katba ka jingkyrhuh Laren pat wat ha ka por ba shit bha ka sngi bym don lyoh ruh la ju iohsngew barabor.

Kane ka leit long kumne, haba u slap u hap, don ka por ba u slap tang ha kawei ka jaka katba ha kawei ka jaka pat kam slap safia, ka rang bad shit sngi. Te haba u pyrthat u kyrhuh ha kata ka jaka kaba jur slap la iohsngew ia ka jingkyrhuh ne sawa sha kawei pat ka jaka, namar ka jingsawa tied pyrthat ka long kaba jur

katta katta. Na kata ka daw, ha ka jaka ba slap ka dei ka jingkyrhuh pyrthat, katba ha ka jaka kaba rang ba shu iohsngew tang ia ka sur u long noh ka sur Laren ne u pyrthat rkhiang.

Ia u briew uba heh tang ka byrngem ka byrsit, tang ka ktien suda, ka kam pat u khlem nud ban leh. Ia kum uta u briew la ong u kyrhuh kum u Laren khlem dum slap.

36. **Ka tabut khlem saikun** :- Ka Tabut ka dei ka jingshna dur ding ne jingshna dur mot da ki siej ki shken ha kaba leh rong leh nam ba tang shi sngi ar sngi. Hyndai ha ka por ba thep mawbah ne thang Syiem ne kiba riew spah, ki ju shna nam da kano kano ka jait dur katba ki trai briew u nongiap ki kwah, da ki siej. Nangta ki sa sop baroh sawdong da ka jain ne da ka kot pynitynnad. Ia kane ka jingshna dur mot ne kano kano ka dur la khot ka Tabut.

Saikun pat dei u ksai ne u kynja tyllai ban teh pynbat na marshiteng ne jan khar ka tabut shapoh khyndew, baroh sawdong khnang ba kan ym kyllon. Hynrei la teh saikun tang ia ka jingshna Tabut babun kyrdan bad jrong khnang ba kan skhem bad ka ban neh slem. Kumta ka Tabut khlem saikun ka dei ka jingshna nam ba tang khyndiat sngi, ka bym neh slem, bad ka jingthmu ban shna ia ka ba kan long tang na ka bynta khyndiat por ym ka ban neh slem. Namarkata kim teh saikun, na kata ka daw ki sa ong ka tabut khlem saikun.

Ia ka briew kaba leh khynraw kyntbrung, da ki tiar ia pan ne jong kiwei pat. Ia kum kata ka briew la ong ka Tabut khlem saikum.

37. **Kyndangkwah khyrwait kadiang**:– U Kyndang u dei u siej ba la khud pynstang ban suh doh. Ha ki por mynshwa haba ki iasam doh masi ne doh mrad, ki suh ia ka doh ha u kyndang ban suk haba rah. Khyrwait kadiang pat dei ka jingkyllain pyllun ia ka tduh u kyndang sha ka liang kadiang.

Ki longshwa manshwa haba ki leit beh mrad, ki da knia da khriam, bad ki da kyrpad ia u Basa u Ryngkew ba un iarap ha ka ksaw ka kpong jongki. Ynda ki la ioh, ki iasam ia ka doh. Ki da ieh khnang pat katto katne ka doh. Ia kane ka doh ba la ieh khnang ym lah ban ai ha uno uno u wei pat, bad ym ju dei ruh ban ioh mano mano. Wat lada don ba kwah ban ioh ia ka ruh. Namar ki pynleit pat ha kaba lehniam leh rukom ha kaba knia ba nguh ia uta u Basa u Ryngkew uba la iarap ia ki ban pynioh mrad.

Te ban pynpher ia kata ka doh na kiwei pat ki da buh kyrpang bad ki khyrwait kadiang noh ia ka tduh jong u kyndang. Kyndangkwah khyrwait kadiang ka mut ka jingkwah ban ioh ia uta u kyndang tam, ba la buh khnang ba la kyrwait kadiang.

Ia u briew uba kwah ia kano kano kaba um don hok, bad u bym kotbor ban ioh, ia kum uta la ong u Kyndangkwah khyrwait kadiang.

38. Phanew :—U Phan um dei u phan ba bam hynrei u dei u jingbuh thong ha u Basa. Ne ka jingkular ban sa ai ha ki blei ki dken. "Ew" pat ka wan na ka ktien Ryngkew ne u Basa. Phanew ka mut ka jing kular ban ai ei ei ha u Ryngkew, kum ki syiar, ki blang bad kiwei kiwei katba ki phan.

U nongknia, haba u ia pynknia ban wad ia ka daw jong ka jingshitom, lada u lap ba dei na ka daw iing, u phah nguh phah dem ia u Thawlang ka Iawbei. Hynrei lada u lap ba dei na ki daw lum daw wah pat, u shu phan ne shu kular ban sa ai, ka syiar, ka blang ha u Basa u Ryngkew, lada u iarab ban pynkoit noh ia ka jingshitom. Kumjuh ruh haba leit beh mrad, namar ba u nongknia ula phan ne kular ban sa ai u Ryngkew ne u Basa ruh u iarap ban pynioh mrad ne pynkoit ia u nongpang. Don pat kiba phan ha u Thlen ban ai briew lada un iarap ban pynkylla longspah longphew ia ki.

Kine ki blei ki dken ne u Basa u Ryngkew ki shu shong bad shu ap ia kita ki jingkular ba u nongknia ne u khun bynriew un ai ia u. Un pynioh pat katba u nongknia u pan, wat lada u pan ia ka bym dei ruh.

Ia u briew uba jaituh, bad uba shu kohnguh bad mynjur katba ong kiwei, khlem da tip ia ka dei ne ka lait, ia kum uta u briew la ong u Phanew.

39. **Khun tham :-** Ngi lah ban shem ia ki tham ha ki bun ki jaka, khamtam harud wah ne tieh-shrah ba sngem bad long um.

Ka jingim jong ka kmie tham ka long kaba sngewsangsot, namar naduh ba ka dang pun pylleng ka kdup khop ia ki pylleng, ha kawei ka sop kaba don hamar pyrshah jong kawei pat ka krung. Hynrei hadien ba kine ki pylleng ki la kylla khun tham ruh, kim mih noh satia na ka krung ka kmie, lait noh ki katto katne ba ki shu hap hi ba la ia bun than. Katba kiwei kiba dang snoh ha ka krung ka kmie kin iai snoh bad bam ia ka krung ka kmie. Da ka jing iaibam bad shrut ki khun suki pa suki ka kmie baplie ka nang-raikhoh bad swai. La katta ruh ka kmie ka kit ka bah ia ki kat sha ba ka leit. Ynda ka kmie kam lah kyrda bad ym don bor shuh ka kyllon iap kat sha ba lap ba shem. Kine ki khun pat ruh, wat la ka kmie ka iap kim man iehnoh satia. Hynrei ki iai bat bad shrut ia ki doh jem ka kmie haduh ba kan da sah sa tang ka shynrong nar suda ki sa phet noh mar la ka jong ka jong. Ki da ieh ia ka shynrong ka kmie marwei. Haba ngi leit sha lum sha wah ngi shait lap ia kum kine ki shynrong namar dei da kumta.

Ia ki khun jaipdeh, kiba bam duh ia ka kamai kajih jong ki kmie ki kpa, ia kum kita ki khun la ong ki khun tham.

40. **Ka padiah khlem baiwai :-** Ka padiah ka dei ka ksing kynthei ne padiah. Ia kane ka padiah la ju pyndonkam ha ka por shad lat ne shad suk mynsiem bad ha bun rukom kiwei pat ki jait sur ba ka padiah ka pynmih. Kumjuh ruh ban pyndonkam ban tem ia ka padiah ha ka phur ka siang, ne leit on thang briew ne thep mawbah.

Haba tem ia ka padiah ha ka por shad suk mynsiem, ka sur kynud sngewtynnad bad shongshit jongka, ka pynkyndeh bad pynkhih mynsiem ia ki thei lymphui, ban ia pynhap sur bad ki kjat bajem jongki.

Kumjuh ruh haba leit thang briew ki tem ia kane kajuh ka padiah, ha kawei pat ka sur tem. Ka sur kynud sngew pangnud bad ba pyniam briew. Hynrei kat kita ki jinglah ban leh ne jingtrei shitom jong kane ka padiah ym don mano mano pat ki ban siew kylliang ne ai bainong ia ka. Ka jinglah jongka ban pynkyndeh mynsiem, bad ka jingkynud sngewtmang jongka ha ka por leit thang iap ki shu kut noh tang ha ki jingkynud lehnohei khlem don ba niewkor ia ka.

41. **Balia siangsdieh :-** Ka siang sdieh ka dei kano kano ka siang khat ja ne ki lah ban shna siang da ka siej ne ka dieng. Ki long shwa manshwa ki ju pyndonkam borabor ban sdieh krai shwa ba kin khynrud ha u maw. Da kane ka siang ki kynruh ne kynroi khlem sangeh,

namar ioh ingkhong u krai. Da ka jingpynshad jong ka siang u krai hapoh ka rai u shu khih lynter, teng teng u krai ula don ha jrong u rung shapoh katba u ba shapoh u mih shajrong.

Ia u briew ne ka briew kaba leit na kawei ka iing sha kawei pat ban batai batip ba nang than ia kiei kiei, ia kum kata ka briew la ong balia siang sdieh.

